

MASSEMEN
1000 JAAR

1019 - 2019

Nieuwsbrief

In deze Nieuwsbrief

1000 jaar Massemen : activiteiten

De klapper op de staten van goed van Massemen-Westrem

Tricopsporta: textiel fabriek van de familie Huylebroeck

Etienne en Marcel Daem: nazaten van blauwververs

Erfgoed en Cultuur

Het Institut Saint-Pierre, de eerste middelbare school in Wetteren

Een brief keert na 100 jaar terug naar Kwatrecht

Verschijnt 3 keer
per jaar
April 2019
23ste jaargang

Vlaanderen
verbeelding werkt

Colofon

Erevoorzitter
Alfons Rasschaert

Voorzitter
Erik Van der Haegen
erik.van.der.haegen@telenet.be

Ondervoorzitter
Hubert Keuppens
hubertkeuppens2@telenet.be

Ere-secretaris
Willy Tondeleir

Penningmeester/secretaris
Fernand Schamp
fsw1@skynet.be

Museumgids
Luc Bontinck
luc.bontinck2@telenet.be

Tentoonstellingen
Christiane Van Impe
vanimpe.christiane@skynet.be

Bibliotheek
Karel François
françois.vanherreweghe@telenet.be

Bestuursleden
Jeroen Trio
jeroen.trio@wetteren.be

Martin Bogaert
bogaertmartin8@gmail.com

Erik Lorré
e.lorré@telenet.be

Koen Luyckx
koenraad.luyckx@telenet.be

Inhoud

Terugkijken en vooruitblikken	1
1000 jaar Massemen: activiteiten	2
De klapper op de staten van goed van Massemen-Westrem staat online	3
Tricosporta: textielfabriek van de familie Huylebroeckr	5
Etienne en Marcel Daem: nazaten van blauwververs	8
Erfgoed en Cultuur	10
Het Institut Saint-Pierre, de eerste middelbare school in Wetteren	14
Een brief keert na 100 jaar terug naar Kwatrecht	15

Werkgebied

De gemeenten Wetteren, Massemen en Westrem.

Museum

In januari en februari is het museum gesloten. Eerstvolgende openingsdagen zijn zaterdagnamiddag 6 april, 4 mei, 1 juni, 6 juli en 3 augustus 2019 telkens van 14.30 tot 18 uur.

Groepsbezoeken kunnen na afspraak, via fsw1@skynet.be (Fernand Schamp) of via de dienst Toerisme, Markt 1, 9230 Wetteren (ingang via de Kerk- straat) tel. 09 366 31 04.

Lidmaatschap

Het lidmaatschap bedraagt 9 euro voor één jaar. Lid worden kan tijdens de openingsuren van het museum of door overschrijving op rekeningnummer BE21 0682 1293 2003.

Meewerken aan dit tijdschrift

Elke bijdrage over Wetteren, Massemen of Westrem over een heemkundig of historisch onderwerp komt in aanmerking voor opname in de Nieuwsbrief. De redactie behoudt zich het recht voor artikels te aanvaarden of te weigeren. Mail je bijdrage door naar fsw1@skynet.be (Fernand Schamp) of zend ze naar de Koninklijke heem- en geschiedkundige kring Jan Broeckaert, p.a. Kerkstraat 31, 9230 Wetteren.

De start van ons nieuw werkjaar ligt alweer ver achter ons.

Als inleiding op de 'viering' van het 80-jarig bestaan van onze heem- en geschiedkundige kring konden we op vrijdagavond 1 maart in ons museum een druk bijgewoonde opening meemaken van de dubbeltentoonstelling rond de textielfirma Tricosporta van de familie Huylebroeck en rond het 'Institut Saint-Pierre'. Op pagina 14 van deze nieuwsbrief vind je een bespreking van het boek dat Piet Cassiman over deze eerste middelbare school in Wetteren schreef. De geschiedenis van Tricosporta hebben we samengevat op pagina 5. We kregen daarbij de gewaardeerde hulp van Louki Huylebroeck, dochter van de stichters van de firma.

Dit jaar speelden we een eerste keer 'op verplaatsing' met onze deelname aan de Retrodag in het MPI Sint-Lodewijk op 22 januari. De meer dan honderd leerlingen van drie klassen leerden schrijven met een oude pennenstok, pen en inkt. We zetten de klok zo 150 jaar terug in de tijd. Met hun eigen pagina in sierlijk schrift, bezitten alle leerlingen nu hun eigen 'historische stempel'.

In januari en februari bezochten klassen van de basisscholen van Massemen en Ten Eede ons museum. De kinderen lieten zich onderdompelen in de sfeer van het jaar 1900, toen er nog geen sprake was van elektriciteit maar wel een Lampe belge om de huiskamer te verlichten en toen elke schooldag begon met het aanmaken van de kachel, althans in de wintermaanden. Het verhaal dat we brachten maakte indruk op de kinderen, die zich geen dag kunnen voorstellen zonder televisie en computer, zonder tablet of GSM, zonder koffiezet, microgolf, en zoveel meer andere toestellen die wij nu dagelijks gebruiken

Onze heem- en geschiedkundige kring was vertegenwoordigd op de Verbondsvergadering van de heem- en geschiedkundige kringen in Wieze (Lebbeke) op 6 maart. De uitwisseling van procedures en nieuwe wetgeving zullen onze werking verbeteren.

We verlenen ook onze medewerking aan de aan gang zijnde viering van 1000 jaar Massemen. Vele archeologische en historische voorwerpen uit ons museum zijn te bezichtigen op de tentoonstelling die de initiatiefnemers van 1000 jaar Massemen in de Sint-Martinuskerk organiseren. Een kalender van de activiteiten rond 1000 jaar Massemen vind je onmiddellijk na deze inleiding.

Vooruitblikkend op de Top-dagen van juni, de afspraken zijn al vastgelegd. Wij zetten dan onze deuren weer open voor het geïnteresseerde publiek. We kijken uit naar je bezoek op zaterdag 22 en zondag 23 juni.

Hubert Keuppens
Ondervoorzitter

1000 jaar Massemen : activiteiten

Detailinformatie op de site van 1000 jaar Massemen: www.1000jaarmassemen.be

Tentoonstelling historisch Massemen

Een overzicht van wat zich in Massemen afspeelde lang voor en na de eerste vermelding van het dorp.

- Nog tot en met zondag 31 maart in de Sint-Martinuskerk

Vlaamsche Massemsche kermesse / het verhaal van Masmine

Met een herneming van 'Het verhaal van Masmine' door de kinderen van de school.

- 31 maart, 14-18 uur in de Basisschool, Massemsesteenweg 244

Jeugdturnooi voetbal / 1000 spelers

- 19-22 april en 1-5 mei ; terreinen van KVVE Massemen, Kapellekouter 13B
- Meer info: www.kvve Massemen.be

Sint-Martinuswandelroute

Zondag 28 april

Erfgoeddag "Hoe maakt u het?": Nijverheids- en ambachtenmarkt

- Zondag 28 april, Watermolenstraat

Vlaamse Molendag

- Zondag 28 april, 10-18 uur, Van Hauwermeirsmolen, Watermolenstraat

Sint-Martinusfietsroute

- Zondag 28 april, 10-18 uur
- Meer info: www.wtc-lambroek.be

Massemen feest! / Massemen top 1000 : openluchtfuif

- Vrijdag 28 juni vanaf 21 u tot zaterdag 29 juni 3 uur, Dorp Massemen

Massemen feest! / Historische re-enactment

- Zaterdag 29 juni, Dorp Massemen

Massemen feest! / Petanque – voetbal – avondconcert – feestcafé

- Zaterdag 29 juni, Dorp Massemen

Massemen feest! / Eetfestijn – Reuzendoop – 1000 m van Massemen

- Zondag 30 juni, 14-17 uur, Dorp Massemen

Familiezoektocht in en rond Massemen

- Van 1 juli tot 30 september
- Meer info: www.davidsfonds.be/wetteren

Nostalgische big jump

- Zondag 14 juli, 15-17 uur, Maalbroekmolen, Molenbeekweg

Oogstfeesten Kortembos

- Zaterdag 3 en zondag 4 augustus
- Meer info: www.oogstfeesten-kortembos.be

Gezinsvriendelijke wandeling

- Donderdag 15 augustus, 14-17 uur, Dorp Massemen
- Meer info: Gezinsbond Massemen-Westrem

De klapper op de staten van goed van Massemen-Westrem staat online

Joseph De Schamphelaere (Merelbeke 1930-Zottegem 2018), was tot zijn pensioen schrijver in Oosterzele. Daarna besteedde hij als lid van de het Heemkundig Genootschap van het Land van Rode vele uren aan het opmaken van de klappers op de staten van goed van veel gemeenten gelegen ten zuiden en zuidoosten van Gent.

Raadpleeg op <http://www.erfgoedmelle.be/documentatiecentrum.html> de inventaris van het boekenbezit van het gemeentelijk archief en documentatiecentrum van Melle en je vindt ze allemaal terug: de staten van goed van de deelgemeenten van Merelbeke, Oosterzele en Sint-Lievens-Houtem, enz... : een 20-tal publicaties in totaal.

10 jaar geleden legde hij de laatste hand aan de klapper op de staten van goed van de gemeente Massemen-Westrem die bewaard worden in het rijksarchief in Gent. Hij leverde zijn handgeschreven kopij af in de gemeentelijke bibliotheek van Wetteren in de hoop dat één van de medewerkers daar zich aan het uittypen van zijn kopij zou zetten. Pas na 10 jaar voldeden ze aan zijn verzoek en nu kan iedereen de klapper op de staten van goed van Massemen-Westrem online raadplegen op de site van onze heem- en geschiedkundige kring <https://www.heemkringwetteren.be>. Jozef De Schamphelaere kon het niet meer meemaken, hij overleed in juni 2018. Wij zijn hem erkentelijk voor zijn geleverde werk.

De staat van goed is een inventaris van het fortuin (geld, goederen, land...) dat een overledene nalaat, door de schepenbank geregistreerd om de vererving ervan te regelen. Hij wordt opgemaakt als er onder de erfgenamen halve of hele wezen zijn of als de overledene vrijgezel is of deel van een kinderloos echtpaar.

De bewaarde staten van goed van Massemen-Westrem gaan van 1625 tot en met 1795. De oudste is deze opgemaakt bij het overlijden van Gerijn de Bruycker, zoon van Adriaen, man van Josine Dheysers en die drie minderjarige kinderen nalaat. Hij bezat 12 dagwant land in Massemen Drij Eekens.

Van Hermanus Penris, pastoor van Massemen, overleden op 23 augustus 1762, is ook de staat van goed bewaard. Zijn broers en zusters (of hun kinderen), allen (?) wonend in Born, erven. Er moet verdeeld worden: zilverwerk, een zakhorloge, een staande klok, obligaties en renten. Catherine Auwermeere ('mijn maerte') krijgt 100 gulden! en alle porseleinen schotels en aardewerk.

In 1721 wordt de staat van goed opgemaakt van Frans Drieghe (+ 10 januari 1720), burgemeester van Massemen en Westrem. Hij laat een vrouw (Lievynne Schollaert) en 6 minderjarige kinderen na (waaronder een tweeling van 5 maanden). In de erfenis zitten ondermeer 8 dagwant bos in Oosterzele Hettingen, land en bos in Westrem en meers in Schellebelle en Wetteren.

Behalve staten van goed staan in de klapper ook verwijzingen naar de rekeningen die de opeenvolgende ontvangers van Massemen-Westrem hebben opgemaakt (bv. de rekeningen door Jan De Coninck in 1627 en 1632 of Joos van der Straeten in 1631. Er staat ook een verwijzing in naar de ontvangsten van de kerk van Massemen in 1714. En in mei 1678 is een lijst opgesteld van inwoners die moesten bijdragen aan de oorlogsbelasting voor het Franse leger.

Het boek "*Zij leefden in Wetteren. Zij stierven voor België*" van André Van Damme, telt 480 bladzijden en is rijk geïllustreerd. Het is te koop (35 euro) bij de dienst Toerisme, oud gemeentehuis, Kerkstraat 1 (tel. 09 366 31 04) en bij het Archief, zelfde adres.

TRICOSPORTA, textielfabriek van de familie Huylebroeck

Op het einde van de Fortstraat, niet ver van de IJzeren Brug, stond de textielfabriek Tricosporta van de familie Huylebroeck, in sportmiddens in binnen- en buitenland geroemd om haar kwalitatief hoogstaande sportkledij. De fabriek moest plaats ruimen voor de aanleg van de Acaciastraat – Zuidlaan. In ons museum loopt tot augustus een tentoonstelling over Tricosporta.

De oprichters .

Het verhaal begint bij Georges Huylebroeck en zijn vrouw Maria De Moor. Georges werd geboren in Wetteren op 18 januari 1889 en overleed er op 6 februari 1948. Maria De Moor, geboren in Sint-Lievens-Houtem op 26 augustus 1894, overleed in Wetteren op 29 oktober 1981. Ze kregen drie kinderen: Daniel die in 1936 stierf op 13-jarige leeftijd, Louki en Luk.

Georges was als mechaniker tewerkgesteld bij de firma Beernaerts, Maria bij de firma Tricot Norma. Beiden leerden het vak dus eerst in een groot bedrijf om daarna in 1920 samen een zelfstandige firma op te starten.

Fabrique de Tricotage

Ze kozen 'Fabrique de Tricotage' als naam voor hun bedrijf gelegen in de Fortstraat nummers 101-103. Hun machines waren van hoogkwalitatieve Duitse makelij. Ze produceerden er ondergoed mee, slippers en singlets, en speciaal voor de steenkoolmijnen in Limburg en Wallonië zwart ondergoed. Ook handschoenen, mutsen en kousen behoorden tot het assortiment en voor scholen en internaten maakten ze singlets en sportbroekjes. Geleidelijk aan begonnen ze ook met de productie van sporttruien, -broeken en -vesten. Eén van hun eerste grote klanten was voetbalclub RSC Anderlecht.

Aanvankelijk maakten ze – onder andere voor de sportkledij – veel gebruik van wol, zeer geschikt tegen de kou, maar minder bij regenweer of fel zweten. Daarom schakelden ze snel over naar het lichtere en frissere zijde en katoen. De Fabrique de tricotage specialiseerde zich ook in het inweven en daarna het borduren in kettingsteek van de merknamen.

De tegenslag van Wereldoorlog II

In de oorlogsjaren was er weinig werk. De Duitse bezetter eiste wel dat de Fabrique de tricotage ondergoed zou breien voor de Duitse soldaten. Dat wilde echter niet goed lukken. De oorlogswol was van te slechte kwaliteit en de haken en ogen van de machines konden er niet mee overweg.. Georges Huylebroeck bestelde nog wel nieuwe haken en toebehoren, maar tevergeefs. Het goede Duitse staal was bestemd voor de

eigen wapenindustrie en niet voor leveringen naar het buitenland. De Duitse bezetter vertrouwde het zaakje niet, maar moest uiteindelijk toch toegeven dat er niet zo zeer moedwil in het spel was dan wel dat de materialen waarmee de Fabrique de tricotage moest werken van minderwaardige kwaliteit waren.

Een tweede start

Na de oorlog kwam het bedrijf tot volle ontplooiing. Er was meer en meer vraag naar sportkledij, vooral voor wielrenners en voetballers, maar bijvoorbeeld ook voor rolschaatsers.

Georges Huylebroeck wilde met de tijd meegaan en kocht nieuwe machines aan. Op den duur werkten zo'n 40 meisjes in 5 afdelingen: een zaal voor breigoed, een zaal voor confectie en een snijzaal, een afdeling verzending en een binnenkoer voor afval en verwerking.

Ook de kinderen werkten aan hun toekomst. Louki schreef zich in aan de Gentse universiteit, ze wilde biologe worden. Luk zette zich aan de studie plastische opvoeding (hij zal leraar plastische kunsten worden en een in binnen- en buitenland gewaardeerd kunstenaar).

Volharden

Maar... het was te mooi om waar te zijn, vader Huylebroeck stierf in 1948. Na enkele maanden rouw nam moeder Huylebroeck de leiding van het bedrijf stevig in handen. Ze liet in het handelsregister de naam aanpassen van Fabrique de tricotage naar Tricosporta. Het briefhoofd liet ze ook veranderen naar Wwe Huylebroeck en Kinderen, Fortstraat 101-103. Louki stopte haar studies en kwam in de zaak.

Moeder regelde alles vanuit haar bureel, terwijl Louki met de auto de baan op ging. Louki was een sportieve meid en duivel doet al en wist zich geliefd te maken in de mannenwereld die de sport toen nog was. De bestellingen liepen binnen. Tricosporta wilde uitbreiden. Plannen werden gesmeed en getekend (door Wetters architect Roger D'Hauwe).

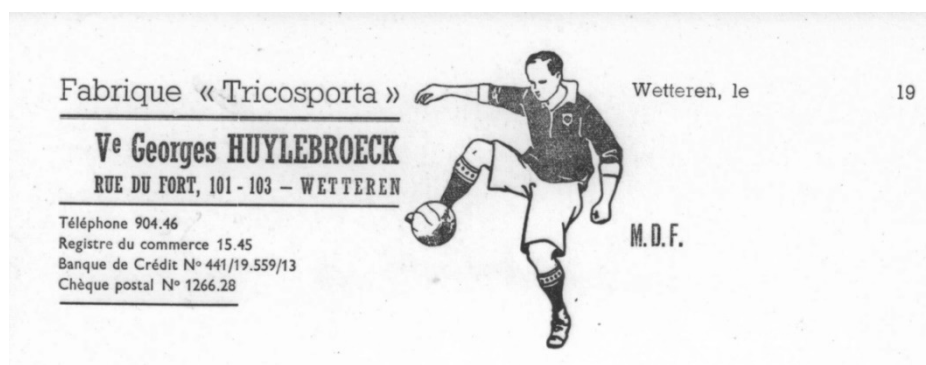
Het einde

Ondertussen (de jaren '60) was er sprake van onteigening van een gedeelte van de huizen in de Fortstraat voor de (her)aanleg en verbreding van Acasiastraat (eerder Kleine Molen-straat) en de Zuidlaan.

Louki aan de zijde van wielerkampioenen Eddy Merckx en de immer lachende Fred De Bruyne

Tricosporta diende plannen in om een nieuwe fabriek te bouwen op de hoek van de Victor van Sandelaan en de Acaciastraat. Aanvankelijk leek alles goed te komen, daarna echter kwam de ontgoocheling, de plannen werden afgekeurd. Dat was het doodvonnis voor Tricosporta.

Sportmannen en sponsors die destijds met Tricosporta in zee gingen, spraken vol lof over de firma. Ze wisten de kwaliteit én de stiptheid van de leveringen te waarderen. Kleine bestellingen werden met evenveel zorg en discipline verzorgd als bestellingen voor het buitenland, zoals voor de Ronde van Frankrijk.

Wetteren verloor eens te meer een stuk industrieel erfgoed. Wetteren is nu nog gekend als plantengemeente, maar was het ooit ook als textielgemeente. Verdwenen naast Tricosporta zijn ook Beernaerts, Colyn, Cordonnier, Heye-Pepyn, Svelta, Trico Norma, en vele andere.

Christiane Van Impe
Verantwoordelijke tentoonstellingen

Je kan de tentoonstelling over Tricosporta in ons museum bezoeken op de eerste zaterdag van mei, juni, juli en augustus, en op zaterdag 22 juni (Wetterse Topdagen), telkens van 14.30 tot 18 u. Je kan de tentoonstelling ook in groep (minstens 10 personen) bezoeken. Hiervoor neem je contact op met Fernand Schamp, 0479 47 96 64 of 09 369 17 63, of fsw1@skynet.be. Een groepsbezoek kan je ook aanvragen via de dienst Toerisme, oud-gemeentehuis, ingang Kerkstraat, 09 366 31 04.

Etienne en Marcel Daem: nazaten van blauwververs

Karel Schepens (1858-1930) was de auteur van vele Wetteriana's, bijdragen over het verleden van onze gemeente, die tussen 1906 en 1929 verschenen in het weekblad De Schelde. In 1921 schreef hij over het verdwenen beroep van de blauwverver.

Hij wist te melden dat 'Koba (van Jacoba) den drukker' en haar broer het beroep uitoefenden in de Hoogstraat (nu Florimond Leirensstraat). Ook Francies Daem (1799-1861), met de toepasselijke roepnaam *Cies den blaën*, was een blauwverver, gevestigd op den Aard. Karel Schepens heeft diens zoon Leonard of *Léken Daem* (1823-1908), zelf ook blauwverver op den Aard en in de Holstraat, nog gekend.

De familie Daem was afkomstig van Herzele en omliggende gemeenten (Steenhuize-Wijnhuize, Sint-Lievens-Esse) en de leden ervan waren al generaties lang blauwververs van beroep. (In onze vorige nieuwsbrief van december 2018 schreven we over de blauwverversfamilie Cosyn die ook al afkomstig was van Herzele). Franciscus Daem was de eerste die naar Wetteren afzakte. Hij is de overgrootvader van Etienne en Marcel Daem die meeschreven en -werkten aan het massaspektakel Wetthra, dat werd opgevoerd in 1948 en 1951 en nog eens in 1992.

De Wetterse familie Daem is (heel ver) familie van Jules Victor Daem, in 1902 geboren in Sint-Antelinks, nu deelgemeente van Herzele, en gewezen bisschop van Antwerpen (1962-1977). Beide takken stammen af van Petrus Daem, in 1643 geboren in Woubrechtgem, nu ook een deelgemeente van Herzele.

Hierna volgt de bijdrage van Karel Schepens uit 1921.

Het blauwverven.

Zo noemde men het kleederverven in het algemeen, omdat het meest blauwe kielen en vesten waren die deze bewerking ondergingen, want boer, burger en werkman waren allen op den kiel gesteld. Kooplieden en beenhouwers hebben het langst vol gehouden om dit ligt en gemakkelijk kleedingstuk in eer te houden. Laatstgenoemden waren ook in 't blauw gedoscht gedurende het uitventen hunner voedzame waar: eene blaue lijnwaden vest met witte knopen, thans algemeen door eene andere vervangen uit eene stof met witte en zwarte streepjes gesneden.

Wanneer men zijne kleederen, die veel geld gekost hadden en niet versleten waren, wilde doen herop-knappen, vertrouwde men ze den drukker-blauwverver toe. Als uitoefenaars van dit ambacht hoorden wij koba den drukker noemen die met haren broeder op de Hoogstraat gehuisd was ; ook nog zekere Francies Daem, bijgenaamd Cies den blaën, op den Aard maar vooral dezès zoon Leonard Daem (Léken Daem) (1824-1908) die door de keurigheid van zijn werk het ambacht in eene goede faam bracht. Hij was met groote kuipen ingericht en verfde in alle kleuren, bij voorkeur, blauw, zwart en bruin. Zijn voorraad teekeningen, die hij op zijn werk bracht met olieverf, bij middel van koperen plaatjes, reikte tot het oneindige, ondermeer bolletjes,

ruitjes, en samengestelde gebroken lijntjes. Léken, een man van jolig karakter, zag zijn ambacht het meest bloeien in de jaren 50 en 60 der verledene eeuw, maar stilaan te niet gaan, door het uit de mode verdwijnen der blauwe kielen en vesten, maar meest door het ter markt komen van goedkoope stoffen, die men eerder besloot te vervangen dan te doen verven.

Ook kwamen er andere werkwijzen dan die van Léken Daem in zwang. Vele jaren zag men hier den kranigen Justin de Verver uit Aalst afstappen. Het hem toevertrouwde werk hing onopgevouwen aan eenen stok die op den schouder rustte. Het voorkomen van dezen kraaknetten man met zilveren baard, boezemde en niet ten onrechte het grootste vertrouwen in.

Ten huidigen dage haalt men bij den drogist een pakje van dit of dat en men verft zelf.

Karel Schepens, detail foto "Archief De Verenigde Jongelingen Wetteren (archief nr. 782) Liberas/Liberaal Archief".

Erfgoed en Cultuur

Oud-directeur muziekacademie overleden

Norbert Goddaer, oud-directeur van de muziekacademie, is op donderdag 28 februari 2019 op 86-jarige leeftijd thuis in Oostduinkerke overleden. Hij werd geboren in Kortrijk op 26 januari 1933.

Norbert Goddaer was muziekleraar (harmonie, contrapunt en fuga) aan de academies en conservatoria van Harelbeke, Kortrijk en Gent.

Hij was een internationaal erkend klassiek componist. Hij richtte in 1953 het Modern Jazz Quartet Norbert Goddaer op. Hij was lid van de Hot Club de Belgique, een vereniging van jazzliefhebbers en arrangeur en gastdirigent van het BRTN-koor. In 1955 behaalde hij de eerste ereprijs in het Internationale Jazz Concours.

Zijn zoon Piet Goddaer, is alom bekend als Ozark Henry. Meer lezen over Norbert Goddaer en zijn muzikale carrière kan op de site van Matrix, centrum voor nieuwe muziek:

<https://www.matrix-new-music.be/publicaties/componistenfiches/goddaer-norbert/>

Nieuwe huisvesting voor de Kunstacademie

De afdeling Beeldende Kunsten van de Kunstacademie Wetteren, met adres Schoolstraat 23, verhuist in 2020 naar de vroegere kousenfabriek van Cordonnier even verderop in dezelfde straat. De huidige lokalen zullen daarna geschikt gemaakt worden om er de afdeling Muziek en Woord in onder te brengen.

Waardevolle gebouwen

Misschien belden ze al aan bij jou of krijg je nog bezoek van een van de fotografen van de Regionale Erfgoeddienst Schelde-Durme, tenminste als je in een voor het erfgoed waardevol huis woont. We horen je al denken, ‘voor het erfgoed waardevolle huizen’, wat zijn dat? Dat zijn historische gebouwen die niet geklasseerd zijn als monument, maar wel het karakter van onze gemeente mee bepalen en daardoor waardevol zijn. Dat kunnen burgerhuizen zijn en dorpswoningen of boerderijen, maar eveneens schoolgebouwen, industriële sites en voor Wetteren zeker ook bloemisterijen en de bunkers op Kwatrecht...

Neem alvast een kijkje op <http://inventaris.onroenderfgoed.be> voor een voorlopige lijst van waardevolle gebouwen.

Hebben wij een nieuwe bibliotheek?

Bezocht je onlangs nog de bibliotheek aan de Markt, dan kreeg je zeker ook het gevoel in een nieuwe bibliotheek terecht gekomen te zijn. In de zes maanden dat de bibliotheek gesloten was hebben de medewerkers van de bibliotheek en architectenbureau Sileghem uit Zwevegem gezorgd voor een indrukwekkende gedaanteverandering.

De hoge rekken zijn naar de zijkant verbannen, lage rekken, strip- en prentenboekenbakken en cd-meubels staan nu in het midden opgesteld, zodat je van bij het binnenkomen een volledig overzicht krijgt van de bibliotheekruimte en je tot in bibliotheektuin achteraan kan kijken.

Helder wit geschilderde muren en plafonds en de volledig nieuwe verlichting laten de bibliotheek baden in het licht. De nieuwe infobalie en de zelfuitleenmeubels staan nu centraal in de bibliotheek.

Nog veel meer valt te vertellen over onze prachtige bibliotheek: de meterslange wandversiering van de hand Kaatje Vermeire, de nieuwe leeshoek voor de allerkleinsten, de krantenhoek achteraan vlak bij de bibtuin, het donkergrijze tapijt, een krachtig wifi-netwerk...

Dat alles om te zeggen dat de bibliotheek ook een waardevolle collectie bezit over de geschiedenis van Wetteren. Je kan de parochieregisters en de registers van de burgerlijke stand ter plaatse raadplegen en je vindt het boekenbezit van onze heem- en geschiedkundige kring terug in de catalogus op <https://wetteren.bibliotheek.be>.

Niet bang te krijgen

Dat is de titel van het boek dat de Erfgoedcel Land van Dendermonde uitgeeft in het kader van haar werking rond immaterieel erfgoed (dialecten, volksverhalen en volksliedjes). Voor dit nieuwe boek maakte de Erfgoedcel eerst een inventaris op van bestaande volksverhalen in de regio Dendermonde-Wetteren. Jeugdauteur Do Van Ranst uit Hamme selecteerde uit elk van de negen aangesloten gemeenten (waaronder Wetteren) een verhaal en maakte er één samenhangende vertelling van. Wim Finck (Wetteren) zorgde voor de passende illustraties.

In het voorleesboek gaat Lisse 's nachts op avontuur in het Land van Dendermonde en komt de vreemdste figuren tegen, allemaal hoofdrolspelers in de volksverhalen, die haar bang proberen te maken.

Het boek wordt in bibliotheek Wetteren voorgesteld op 27 april om 10.30 u. Het kost 5 euro en je kan het bestellen / kopen in de bibliotheek,

Markt 27, bij de dienst Toerisme, Kerkstraat 1 en bij de Erfgoedcel Land van Dendermonde (via info@egclandvandendermonde.be).

Nieuw boek over de Kalkense Meersen

Natuurpunt Scheldeland geeft een lees- en kijkboek uit over de Kalkense Meersen, een groene long, wandel- en fietsgebied van meer dan 100 hectare tussen de gemeenten Kalken, Overmere, Uitbergen, Schellebelle en Wetteren.

In '*Meandertaal : Kalkense meersen, eeuwenoud en springlevend*', zal je meer kunnen lezen over 'de oorsprong van het landschap, de rijke natuur, de geschiedenis en het gebruik door de eeuwen heen'. Vroegere en huidige gebruikers van het gebied komen aan het woord, je krijgt een overzicht van 30 jaar natuurbeheer en van de toekomstige ontwikkelingen van het gebied.

Het boek verschijnt half mei, zal zo'n 200 pagina's tellen en wordt rijk geïllustreerd met beeldmateriaal uit binnen- en buitenlandse archieven en met foto's van lokale en externe topfotografen. Zo is de foto op de cover (zie hiervoor) van de hand van Wesley Poelman.

De gemeentebesturen van Berlare en Laarne, van Wetteren en Wichelen helpen de uitgave mee financieren. Het boek kost 29 euro bij voorintekening vóór 1 april via <https://natuurpuntscheldeland.be/KMboek2.php>, daarna 34 euro, te storten op rekeningnummer BE79 0018 5236 3833, met vermelding van 'Boek Kalkense meersen'. Wil je het boek toegestuurd krijgen dan betaal je 9 euro verzendkosten extra.

Hoe oud is prins Boudewijn eigenlijk?

Scoutsgroep Prins Boudewijn zal in 2020 75 jaar bestaan en wilde dat vieren. De verbazing was groot toen, na raadpleging van de archieven, bleek dat Prins Boudewijn al bestaat sinds 1919, wel onder een andere naam, De Troep Wetteren 1, en als nummer 5 aangesloten bij het verbond Gent. Misschien ging jij vroeger ook naar de scouts Prins Boudewijn of stond je in de leiding en bezit je nuttige informatie om de geschiedenis van de jeugdbeweging te vervolledigen. Dan kan je contact opnemen met Christine Baeyens, 0485 75 86 73. Wij bezorgden haar in elk geval de twee bijdragen die in ons tijdschrift verschenen in 1962 en 1980 naar aanleiding van het 40- en 60-jarig bestaan van het scoutisme in Wetteren.

Louki schenkt foto met jachtluipaard aan de gemeente

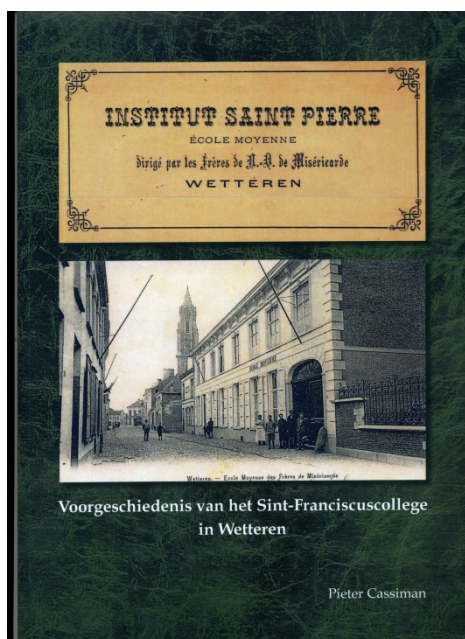
De foto waarop de toen nog jonge Louki Huylebroeck (zie onze bijdrage over Tricosporta op p5-8). in de slede van de vroegere burgemeester Vilain XIII poseert met een jachtluipaard kan je voortaan gaan bewonderen op de dienst Toerisme in de Kerkstraat. Louki liet het dier in 1972 vanuit Frankrijk overbrengen naar Wetteren. Gewapende rijkswachters stonden toen de foto genomen werd, klaar om in te grijpen als het dier zou ontsnappen.

Het 'Institut Saint Pierre', de eerste middelbare school in Wetteren

Vrijdagavond 1 maart was het in ons museum verzamelen geblazen voor een dubbel-tentoonstelling over Tricosporta, de verdwenen textiel fabriek aan de IJzeren Brug van de familie Huylebroeck én over het 'Institut Saint-Pierre', voorloper van het huidige Sint-Getrudiscollege. De geschiedenis van dat Institut Saint-Pierre is te boek gesteld door Pieter Cassiman.

Zijn rijk geïllustreerd verhaal begint bij Jan Frans Cooppal, die in 1778 een buskruitfabriek opricht op de linkeroever van de Schelde. Zijn achterkleinkinderen, de gezusters Teichmann en Frederik Belpaire, echtgenoot van Marie Teichmann, nemen het initiatief om een weeshuis te

bouwen voor de kinderen van de gestorven werknemers van de buskruitfabriek. Om dat weeshuis te leiden komen de broeders van Onze-Lieve-Vrouw van Barmhartigheid naar Wetteren.

Het is dezelfde familie Belpaire-Teichmann die in 1894 de 'École moyenne Saint-Pierre' sticht in de Zandstraat (nu Wegvoeringstraat) en daarvoor opnieuw beroep doet op de broeders van 'Scheppers'. In 1916 wordt de school overgenomen door het bisdom en verandert de naam naar Sint-Franciscus van Sales College.

De auteur besteedt ruim aandacht aan oud-leerlingen van het Institut Saint-Pierre, waarvan de familienamen bekend in de oren klinken, ondermeer Baudewijn, Braeckman (boomkwekers), Beirens, De Coen, De Coninck (vader van de gezusters, Lammens, enz...

Het boek kost 10 euro. Je kan een exemplaar komen halen tijdens de openingsuren van het museum (zie kader hieronder) of stuur een mail naar fsw1@skynet.be (Fernand Schamp).

Je kan de tentoonstelling over het Institut Saint-Pierre in ons museum bezoeken op de eerste zaterdag van mei, juni, juli en augustus, en op zaterdag 22 juni (Wetterse Topdagen), telkens van 14.30 tot 18 u. Je kan de tentoonstelling ook in groep (minstens 10 personen) bezoeken. Hiervoor neem je contact op met Fernand Schamp, 0479 47 96 64 of 09 369 17 63, of fsw1@skynet.be. Een groepsbezoek kan je ook aanvragen via de dienst Toerisme, oud-gemeentehuis, ingang via Kerkstraat, 09 366 31 04

Een brief keert na 100 jaar terug naar Kwatrecht

In november 2018 hadden in België de laatste plechtigheden ter herdenking van de 100ste verjaardag van het einde van Wereldoorlog I plaats. Een van de belangrijkste was wellicht deze op 11 november 2018 in Brussel aan het Graf van de Onbekende Soldaat, met een minuut stilte om 11 uur, bloemeneerlegging en 21 kanonschoten. Geheel onverwacht konden wij er in Wetteren nog een bescheiden herdenking aan toevoegen.

Op woensdag 21 november 2018 kregen we een telefoontje van Jean Achten uit Hasselt. Hij had een vraag. Hij bezat een netjes geschreven brief van zijn schoonvader, Mathijs Martens, gedateerd op 23 november 1918 en verzonden vanuit Kwatrecht. Mathijs werd in 1914 gemobiliseerd en het duurde 4 jaar voor hij eindelijk een brief stuurde naar zijn vrouw en kind. Tot dan had zijn vrouw van hem geen teken van leven ontvangen.

Dat de brief van zijn schoonvader, twee dagen later, op 23 november 2019, honderd jaar oud werd, motiveerde Jean Achten om met de brief in de hand op zoek te gaan naar de plaats waar hij geschreven werd. Hij zei dat hij het zou waarderen als wij hem wilden helpen om, net op de ‘verjaardag’, zoveel mogelijk details te verzamelen.

Mathijs Martens, de schoonvader van Jean, werd in Diepenbeek geboren op 8 februari 1886 en was gehuwd met Maria Vanvoorden. Ze hadden een dochtertje van 4 maanden op het ogenblik van zijn mobilisatie in 1914.

Hij werd ingedeeld bij de Spoorwegtroepen. Bij deze troepen dienden soldaten, opgeleid om sporen aan te leggen en schade aan de spoorweginfrastructuur te herstellen, en verder ook manschappen die verantwoordelijk waren voor het laden en lossen van de wagons. Net als alle andere eenheden hebben ook zij gedurende de vier jaar dat de oorlog duurde, beschietingen en alle andere ellende meegemaakt.

Blijkbaar was er geen mogelijkheid om brieven te sturen, ofwel raakten ze niet tot bij zijn achtergebleven vrouw en kind. Tot die bewuste 23 november 1918 dus. Na zijn terugkeer thuis werd er nooit nog over zijn oorlogsbelevissen gesproken. Het leven werd weer opgenomen zoals het was tot 1914.

Het was voor Jean Achten, zelf al 87 jaar oud, een emotioneel moment toen hij dag op dag 100 jaar later de plaats kon bezoeken waar zijn schoonvader met zekerheid een tijdje moet verbleven hebben: het station van Kwatrecht. Hoe lang en waar hij moest 'logeren' kan niet achterhaald worden. Vermoedelijk in de gebouwen van Sint-Lodewijk. Een gedenksteen die werd ingemetseld in de oudste gebouwen van de school duidt op een eerste steenlegging: april 1903.

Nergens werden archieven gevonden die een verblijf van de eenheid van Mathijs Martens aantonen. De wapenstilstand was nog maar 12 dagen oud en nog een heel arsenaal aan militair materieel en manschappen passeerde dagelijks langs Kwatrecht.

Ook de dag van thuiskomst van Mathijs Martens kon niet worden achterhaald. Hij overleed in mei 1963 en werd 77 jaar. Hij heeft nooit verteld over zijn wedervaren tijdens de oorlog. Het verwerken gebeurde, zoals bij vele van zijn medestrijders, zonder steun, in alle stilte.

De bewuste brief, in handen van schoonzoon Jean Achten, is dus dag op dag 100 jaar later nog eens naar Kwatrecht gekomen. Voor de bezoeker uit Hasselt een aangrijpende gebeurtenis. Hij vond niet op al zijn vragen een antwoord, maar met de hulp van onze heem- en geschiedkundige kring kreeg de inhoud van de brief toch wat meer kleur.

In zijn brief laat Mathijs weten dat hij wellicht pas begin december naar huis zal mogen komen en verder informeert hij naar de toestand thuis (of de koeien er nog zijn, of er nog eten is) en wil hij weten hoe het is met zijn vrouw Marie en kind Odil. Ook naar broers, zuster, vader, schoonouders en burens informeert hij.

Hierna volgt een uittreksel, het begin van zijn brief.

Hubert Keuppens
ondervoorzitter

Kwatrecht den 23 / 11 – 1918

Liefste vrouw en kind, vader, broeders en zuster

Met dezen kom ik u eenige woorden te schrijven in de beste hoop dat gij het allemaal nog goed maakt, en aangezien ik zelf nog niet kan koomen, dus gij moet u niet ongerust maken, als ik niet van de eerste toekom in het dorp, want van hier waar wij liggen tegen Gent, is het te ver om zonder verlof te koomen, en de verloven voor onzen kant die zullen ze maar geven van den tweeden december...

Meer lezen kan in het boek: *De Eerste Wereldoorlog te Quatrecht 1914 – 1918 / Rolande Van Heden. – Wetteren : Vrienden van Kwatrecht en Vantegem, 2014. – 222 p. : ill.*

Voordelen van het lidmaatschap van onze heem- en geschiedkundige kring

Het lidmaatschap van de heem- en geschiedkundige kring "Jan Broeckaert" vzw, bedraagt slechts 9 euro per jaar. Je kan lid worden tijdens je bezoek aan ons museum of door overschrijving op het rekeningnummer BE21 0682 1293 2003.

1. Ben je lid dan nodigen we je steeds uit op (de receptie van) onze **tentoonstellingen** in het museum (onder andere op onze jaarlijkse kermistentoonstelling).
2. Ben je lid dan nodigen we je uit op en kan je deelnemen aan onze **evenementen**.
3. Ben je lid dan kan je deelnemen aan onze **gegidste historische themawandelingen** rond begraafplaatsen, bunkers, verdwenen industrieën, beluiken, enz.
4. Ben je lid dan kan je met ons op **bezoek** naar **erfgoedbibliotheken** en **musea**.
5. Ben je lid dan kan je een **rondleiding** krijgen in ons **museum**, tijdens de openingsdagen van het museum of op afspraak, individueel of in groep, bijvoorbeeld met je familie of vrienden.
6. Ben je lid dan ontvang je drie keer per jaar onze **nieuwsbrief**, per post en als je dat wilt ook via e-mail. In de nieuwsbrief publiceren we bijdragen over het verleden van Wetteren, Massemen én Westrem. Via de nieuwsbrief nodigen we je ook uit op onze activiteiten.
7. Ben je lid dan kan je, na afspraak, de in onze **bibliotheek** aanwezige literatuur en documentatie raadplegen.

Bezorg ons je e-mailadres

Stuur daarvoor een mailtje naar hubert.keuppens@telenet.be én word ook vriend van onze facebookpagina (<https://www.facebook.com/heemkringwetteren>). Je blijft dan digitaal op de hoogte van onze activiteiten, én je ontvangt onze nieuwsbrief in je mailbox.

Maak gebruik van ons Documentatiecentrum

In het nieuwe secretariaat van ons museum kan je onze gespecialiseerde bibliotheek en archief raadplegen. Ook in de gemeentelijke bibliotheek en het gemeentearchief ben je welkom als je op zoek bent naar informatie over de geschiedenis van Wetteren, Massemen en Westrem.

Werk mee aan onze Nieuwsbrief

Elke bijdrage over heemkunde of geschiedenis van Wetteren, Massemen of Westrem, komt in aanmerking voor opname in onze nieuwsbrief. Wil je iets vertellen over het verleden van je familie uit Wetteren, Massemen of Westrem. Het kan misschien wel via onze nieuwsbrief.

Vrienden van het Museum

Ons heemkundig museum beheert tal van waardevolle voorwerpen. Sommige zijn aan herstelling of onderhoud toe. Ben jij, door opleiding of jaren ervaring, expert in het onderhoud en herstellen van voorwerpen in hout of metaal, van aardewerk, van oude instrumenten, zoals klokken en radio's, van kleding en ander textiel? Weet jij een en ander af van inventariseren of wil je gewoon een handje toesteken? Word dan medewerker van de 'Vrienden van het Museum', een enthousiaste groep mensen die zich zonder verplichtingen inzetten voor het beheer van ons gemeentelijk erfgoed. Stuur een mail naar hubertkeuppens2@telenet.be of geef een seintje via 09 369 80 89 (na 20 uur). De werkgroep komt samen op donderdag- en/of vrijdagmiddag.

Openingsdagen heemkundig museum Wetteren - 2019

Eerstvolgende openingsdagen voor het publiek: zaterdagmiddag 6 april, 4 mei 2019, 1 juni, 6 juli, 3 augustus, telkens van 14.30 tot 18 uur.

Contacteer ons

Via onze penningmeester / secretaris Fernand Schamp, tel. 0479 47 96 64 of 09 369 17 63 of fsw1@skynet.be, Heem- en geschiedkundige kring Jan Broeckaert, p.a. Kerkstraat 31, 9230 Wetteren. Een groepsbezoek kan je ook aanvragen via de dienst Toerisme, Markt 1 (ingang via Kerkstraat), 09 366 31 04.

Educatieve opdracht van onze heem- en geschiedkundige kring

Klassen van zowat alle Wetterse basisscholen komen op bezoek in ons museum. Eén van onze bestuursleden geeft ze dan een geanimeerde rondleiding.

Op de foto onderaan stelt onze voorzitter Erik Vander Haegen vragen om te zien wat de leerlingen hebben opgestoken van zijn uiteenzetting.

De kinderen stellen ook zelf volop vragen over wat ze in het museum gezien hebben.

De kinderen luisteren niet alleen, we zetten ze ook aan het werk. Op de foto hiernaast geeft ondervoorzitter Hubert Keuppens eerst uitleg over het schrijven met de 'ouderwetse' pen en daarna mogen de kinderen zelf pen en inktpot hanteren om iets op papier te zetten.

Verschijnt 3
keer per jaar
April 2019
23ste jaargang

